

BESIKTNINGS PROTOKOLL/DOKUMENTATION				Dnr	2007/73
Kommun	Sundsvall	Socken	Alnö		
Fastighet	Älva 4:23				
Ägare/sagesman	Malin von Sicard				
Adress	Sundsvalls kommun Stadsbyggnadskontoret, Markavdelningen 851 85 Sundsvall			Tfn	070/190 10 91
Kartblad	17 H 8d	Koordinater	X 6925 967 Y 1582 864		
Objektets art	Hagmark, rösen och bebyggelse lämningar				
Fotodok	Ja	Bilagor			
Resväg		Km		Tidsåtg.	
Handläggare	Ola George	Datum	9/5-2007		

Länsmuseet Västernorrland Box 34, 871 21 Härnösand

Länsmuseet Västernorrland fick i uppdrag av stadsbyggnadskontoret i Sundsvall att utföra en särskild utredning inom fastigheten Älva 4:23 på Alnön.

Anledningen var att det fanns två fornlämningar registrerade (som övrig kulturhistorisk lämning) inom området Raä 101 (gravhög?) och 102 (kalkugnsruin) där kommunen planerade att anlägga ett bostadsområde.

Länsstyrelsen ansåg att Raä 102 kunde tas bort efter att den dokumenterats av Länsmuseet. När det gällde Raä 101 (grav?) behövde däremot lämningens art och status utredas innan Länsstyrelsen kunde göra en bedömning. Länsmuseet fick ersättning av Länsstyrelsen för att på 4 timmar fastställa om det var en grav eller inte. Ett schakt grävdes in i rösets centrala del från söder.

Länsmuseet genomförde kart och arkivstudier för att se hur området använts under historisk tid. På laga skiftes kartan finns en gård markerad väster om vägen som går norrut (mot Alnö gamla kyrka). Möjligen tillhör Raä 102 denna gård. Bedömningen av Raä 102 efter urgrävning av ras och fyllnadsmassor med grävmaskin är att det är resterna av en källare. Källaren bestod i botten av en kallmur bestående av rundade block upp till 1 m stora. Stenpackningen var bevarad upp till ca 1,3 m höjd från botten. Det totala djupet var ca 1,8 m. Bottenplanet var ca 4 x 4m.

I västra delen på nivå 1,2-1,3 m från botten fanns tegel (en del eldfast av Höganäsfabrikat). Längs södra sidan fanns sandig bränd jord med inslag av sintrat material men detta var fyllnadsmassor. Inga rester efter kalk kunde iakttas. Murarna var inte heller brända. Bedömningen är alltså att lämningen utgör resterna av en källare snarare än en kalkugn.

Utredningsområdet består av hagmark och odlingsytor av mer eller mindre fossila, där finns även många små odlingsrösen av skiftande karaktär, terrasseringar och en stengärdesgård. Troligen har inte marken plöjts med annat än hästar (förutom området väster om Raä 101 vilket en äldre granne som bott i området i 50 år berättade).

Raä 101 som benämns som en osäker gravhög består snarare av ett jordblandat röse vilket blev klart efter att ett schakt grävts in i lämningen. Innan schaktet grävdes såg lämningen snarare ut som ett röse. För att bedöma om lämningen utgjorde ett odlingsröse eller en grav beskrevs röset efter en del av de kriterier som Ellen Anne Pedersen (kulturgeograf) ställt upp och som tidigare använts av Länsmuseet vid undersökningar av gravar och odlingsrösen inom Veda-projektet 1993-95.

Röset hade en regelbunden avgränsning, ytan var förhållandevis jämn förutom i väster där uppslängd sten fanns. Inga skador eller rester av urplockning kunde noteras. Stenmaterialet var homogent, den minsta storleken var ca 15 cm, de största blocken var 0,5-0,6 m stora, medan stenmaterialet överlag var 0,2-0,3 m stort. Röset låg intill två mindre stenfria ytor som förmodligen utgjort åkrar, den södra kan möjligen ha använts som väg. Röset ligger i förlängningen av en höjdrygg men i öster var denna avgrävd, förmodligen för att framhäva rösets storlek. Röset såg först ut att vara drygt 1,5 m högt men visade sig efter schaktgrävning inte vara djupare än ca 70 cm. Placeringen av röset på förhöjningen gjorde att det så mycket större ut än vad som var fallet. Den totala diametern är ca 10 m men då odlingssten lagts på är det svårt att klargöra exakta ursprungliga storleken.

Några meter ut från rösets mitt fanns flera block i rad i det ca 1 m breda schaktet och 10 m långa schaktet. Om det varit en inre konstruktion eller en kantkedja är svårt att uttala sig om efter den begränsade undersökningen. Om det varit en kantkedja bedöms röset ha varit ca 6 m i diameter.

I schaktets centrala delar påträffades en sot/kollager med inslag av brända ben. Benen i ytan tillvaratogs och har analyserats av Ylva Telldahl vid osteoarkeologiska laboratoriet vid Stockholms universitet. I den ringa mängden brända ben framkom några fragment som kunde identifieras till gruppen liten Ungulat (gräsätare) vilket kan vara får/get eller råddjur. I materialet fanns även fyra benfragment med en struktur som gör att det skulle kunna vara från en människa. Ett litet bronsfragment påträffades i brandlagret. Fragmentet var helt genomkorroderat och metalldetektorn gav därför ej utslag på fragmentet.

Ett tiotal schakt grävdes med maskin i närområdet till Raä 101 för att påvisa eventuella fynd eller boplatslämningar (se bild i bilaga).

Beskrivning av rösen i närheten av Raä 1 (en del är möjligen gravar på utifrån läge, utseende form och karaktär)

Omplockat röse, omkring 4 x 3 m stort och ca 1,2 m högt och bestående av i huvudsak jämnstora block.

X 6925 989

Y 1582 825

Rund formation bestående av block och jord, ca 10 m i diameter och upphöjd omkring 0,5 m från omgivande mark. I norra delen ett röse ca 3 m i diameter.

X 6925 969

Y 1582 853

3,5 m sv om ovanstående sv begränsning

Ett ovalt till runt röse, omkring 5 x 6 m och 1 m högt. Blocken är huvudsakligen jämnstora.

X 6925 972

Y 1582 840

10 m söder om föregående begränsning

Ett runt till oregelbundet röse, 3-3,5 m i diameter och 0,5 m högt. Huvudsakligen bestående av jämnstora block.

X 6925 977

Y 1582 825

Länsmuseet avgränsade ett område i anslutning till Raä 101 som är speciellt skyddsvärt och som bör undatas från framtida byggnation.

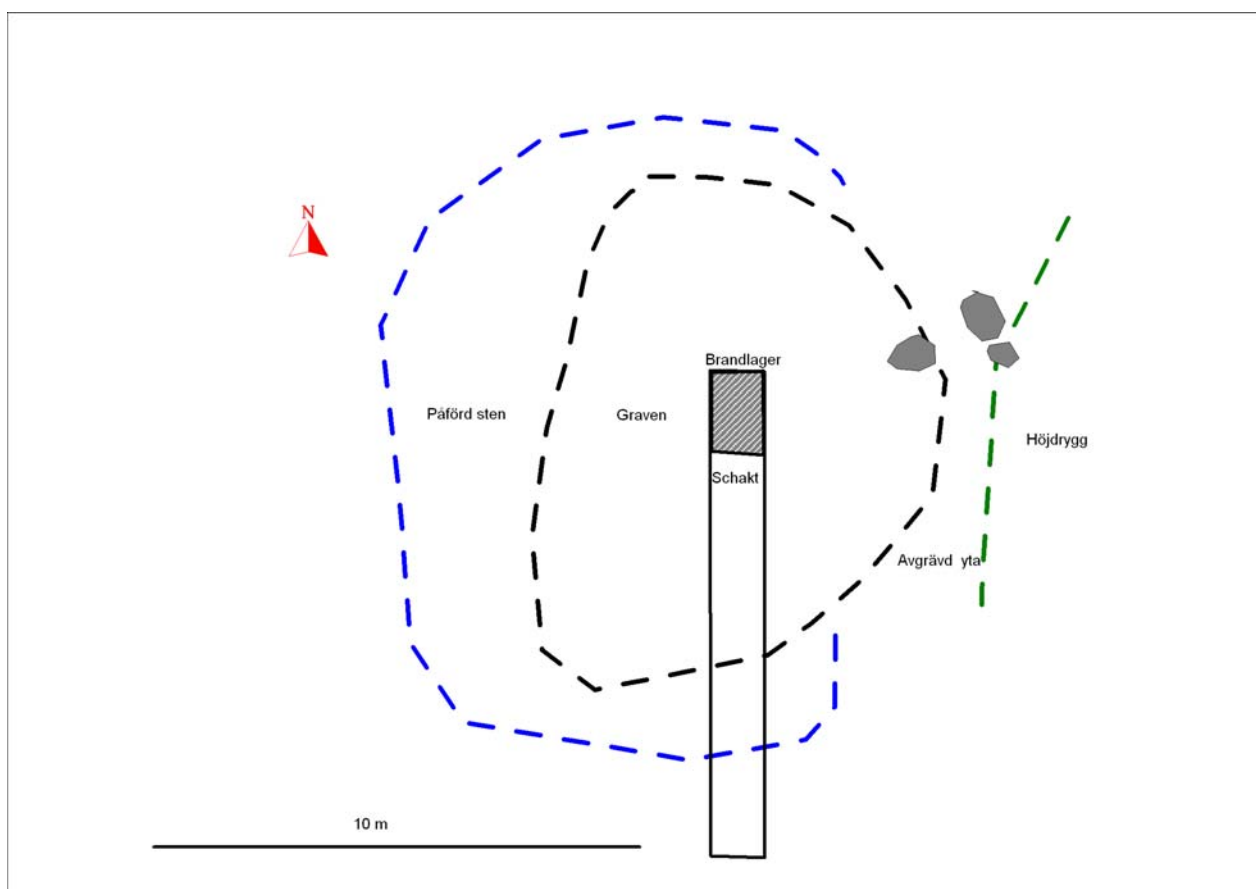
Koordinaterna (rikets nät) för avgränsningen finns i nedanstående tabell.

Punktnr	X	Y
1	6925 966	1582 826
2	6925 947	1582 843
3	6925937	1582 857
4	6925 939	1582 869
5	6925 952	1582 885
6	6925 972	1582 904
7	6925 986	1582 900
8	6925 995	1582 888

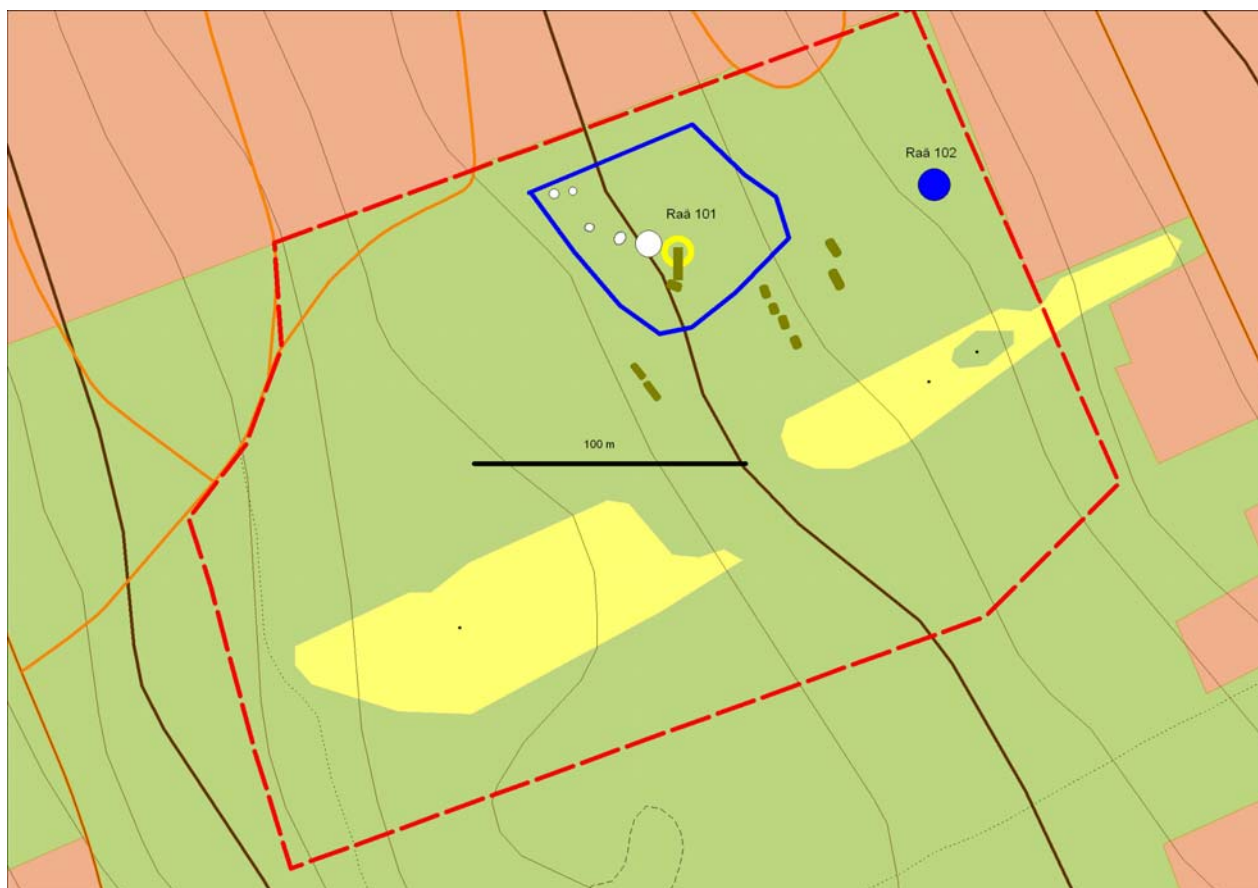
Fyndlista

Fyndnr	Fynd	Vikt (g)	Antal	Klass	Art	Benslag	Del	Sid	Kommentar
1	Bränt ben	0,68	1	DD	LUNG	Phalang 2	Hel		
1	Bränt ben	0,83	1	DD	LUNG	Femur	Distal condyl		
1	Bränt ben	1,97	5	DD	LUNG	Costae	Corpusfragment		
1	Bränt ben	4,47	23	DD	OI	OI			
1	Bränt ben	1,51	1	DD	Homo?	Sacrum	Corpusfragment		
1	Bränt ben	1,91	2	DD	Homo?	Ossa longa	Diafysfragment		
1	Bränt ben	3,1	3	DD	OI	Ossa longa	Diafysfragment		
1	Bränt ben	1,8	2	DD	OI	OI			
1	Bränt ben	8,35	3	DD	LUNG	Tibia	Diafysfragment med distal ledyta	sin	I storlek get, råddjur men ej från får
1	Bränt ben	1,84	1	DD	Homo?	Sacrum	Corpusfragment		
1	Bränt ben	0,82	8	DD	OI	OI			
1	Bränt ben	0,54	1	DD	OI	Ossa longa	Diafysfragment		
1	Bränt ben	0,48	1	DD	LUNG	Phalang 1	Distal condyl		
2	Bronsfragment		2						Helt genomkorroderat, gav ej utslag på metaldetektorn

Bilaga. Kartor och foton.

Plan över graven. Området med påförd sten och gränsen för graven är inte helt klarlagd, därför ger graven ett något oregelbundet utseende.

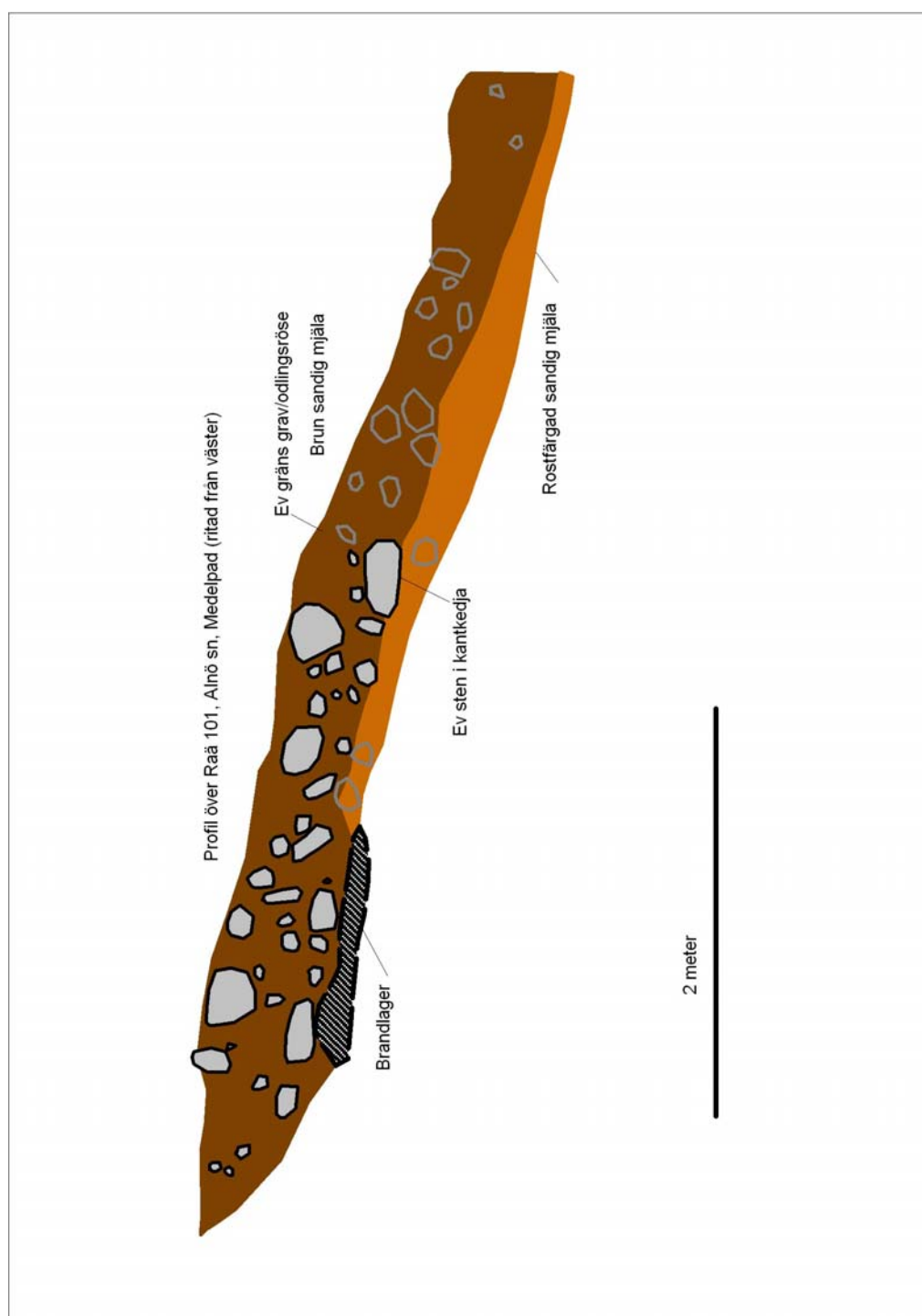
Översikt över utredningsområdet. Utredningsområdet markerat med röd streckad linje. Den blå linjen markerar den yta som Läns museet vill undanta från exploatering. Schakten markeras av de gröna strecken. Källargrunden (Raä 102, tidigare tolkad som kalkbränningsugn) är markerad med den blå punkten. Den undersökta röset (Raä 101) markeras av en gul punkt. Rösen markeras av vita punkter.

Schaktet i graven. Foto från söder.

Markprofil av gravens centrala del. I botten brandlager som ej grävts i botten. Foto från väster.

Graven i profil. Ofyllda stenar markerar vad som tolkas som odlings eller röjningssten eller stenar i det opåverkade marklagret..

Graven efter igengrävning av schaktet. Foto från söder.

Odlingsröse på åkern sydöst om Raä 101. Foto från söder.

Källargrunden Raä 102. Foto från väster.

Graven efter röjning av sly. I förgrunden uppslängda block. Foto från väster.

Graven efter röjning av sly. Foto från öster.

Graven efter röjning av sly. Foto från nordöst.

Stengärdesgård i områdets västra del. Foto från öster.